

ПРАВА НА ВОЛЮ

№20 (225)
2007

Праваабарончы бюлетең

Міжнародныя праваабаронцы заклікаюць зарэгістрацацію "Вясну"

Пасыль ўдзелу Праваабарончага Цэнтру "Вясна" ў назіранні за прэзідэнцкімі выбарамі 2001 году Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь скасаваў рэгістрацыю арганізацыі. Увосень 2003 году "Вясну" гвалтоўна зачынілі.

Закрыцьцё "Вясны" было часткай кампаніі супраць грамадzkіх арганізацыяў, праведзенай беларускімі ўладамі ў 2003 годзе. За гэты час беларускія ўлады ліквідавалі больш за 300 з прыкладна 2 000 тысячаў існуючых у краіне грамадzkіх арганізацыяў.

У 2004 годзе былы старшыня "Вясны" Але́сь Бяляцкі прадставіў дакументацію наконт гвалтоўнага закрыцьця ў Камітэт ААН па Правах Чалавека. У жніўні 2007 году Камітэт прыйшоў да высновы, што гвалтоўнае закрыцьцё "Вясны" парушае артыкул 22 (1) аб свабодзе асацыяцыі Канвенцыі ААН па Грамадзянскіх і Палітычных Правах ад 1966 году. Услед за рашэннем Камітету ААН былыя сябры "Вясны" падалі дакументы на рэгістрацыю арганізацыі ў Міністэрства юстыцыі ўлетку 2007 году.

Пры адмове Міністэрства юстыцыі "Вясне" ў рэгістрацыі ў жніўні 2007 году, беларускія ўлады напрамую парушылі свае абавязальствы выконваць рашэнні Камітету ААН па Правах Чалавека, у прыватнасці – рашэнне, прынятае 24 ліпеня 2007 году наконт закрыцьця "Вясны". У сваіх высновах, Камітэт ААН вызначыў, што права на свабоду асацыяцыяў былі парушаныя, і палічыў, што сяутары скаргі "маюць права на адпаведныя сродкі судовай абароны, улучна з аднаўленнем рэгістрацыі "Вясны", і што Беларусь "мае абавязальства зрабіць крокі для папярэджанья

(Працяг на стар. 2)

Прадстаўнікі "Вясны", журналісты, амбасадары на прыступках будынку Вярхоўнага суда.

Паўтарэнъне пройдзенага

Вярхоўны суд Беларусі не задаволіў скаргу праваабаронцаў на рашэнье Міністру аўтадомове ў рэгістрацыі ГПА "Вясна"

23 кастрычніка ў Вярхоўным судзе Беларусі пачаўся разгляд скаргі Грамадзкага праваабарончага аўтадоманія "Вясна" на рашэнне Міністру, які адмовіў праваабарончай арганізацыі ў дзяржаўнай рэгістрацыі. На думку праваабаронцаў, адмова Міністру грунтуюцца на цалкам надуманых падставах, а рашэнне носіць менавіта палітычны характар. На пачатку судовага паседжання старшыня і юрысты "Вясны" заявілі хадайніцтва аўтадом, каб дасланыя ім афіцыйныя паперы Міністэрства юстыцыі былі прадстаўленыя на беларускую мову, якая зьяўляецца дзяржаўнай мовай Рэспублікі Беларусь.

Акрамя таго, менавіта на беларускай мове былі падрыхтаваны і пададзены ўсе дакументы праваабарончага аўтадоманія.

Суддзя Святлана Яхнавец задаволіла хадайніцтва прадстаўнікоў аўтадоманія і аваязала Міністэрства юстыцыі да 17 гадзінай пепакласці на беларускую мову рашэнне аўтадомове ў рэгістрацыі "Вясны" і свае пісьмовыя пярэчаньні на скаргу, пададзеную ў суд.

Працяг разгляду скаргі прызначаны на 10 гадзінай раніцы 25 кастрычніка. Працэс будзе ісці на беларускай мове.

25 кастрычніка суддзя Святлана Яхнавец у 12 гадзінай авяксіціла рашэнне

на скаргу Стэфановіча В.К., Лабковіча У.М. і Бяляцкага А.В., якія прасілі адмовіве ў дзяржаўнай рэгістрацыі Грамадзкага праваабарончага аўтадоманія "Вясна" і абавязаць міністэрства зарэгістрацаць арганізацыю. Нягледзячы на тое, што падчас судовага разгляду скаргі фактычна ўсе пярэчаньні Міністру былі авергнутыя праваабаронцамі, а прадстаўнік Міністру ня змог адказаць на шматлікія пытанні заяўнікаў, Вярхоўны суд прыняў рашэнне на карысць Міністэрства юстыцыі і адмовіў праваабаронцам у задавальнені скаргі. Падставай Вярхоўны суд называе супадзеніне назвы – ужываныне слова "вясна" у ліквідаваным раней

(Працяг на стар. 2)

"Прынцыпамі" не паступіліся...

Міністэрства юстыцыі Беларусі накіравала ў FIDH адказ наконт адмовы ў рэгістрацыі праваабарончай арганізацыі "Вясна"

Міжнародная федэрэцыя па правах чалавека (FIDH), сябрам якой зьяўляеца ліквідаваны ў 2003 годзе праваабарончы цэнтр "Вясна", атрымала адказ ад Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь. Сутнасць звароту гэтай уплывовай арганізацыі тычылася адмовы ў дзяржаўнай рэгістрацыі грамадзкага праваабарончага аб'яднання "Вясна".

Намеснік міністра І. Тушынскі вельмі падрабязна апісае правы грамадзянаў на свабоду аб'яднання і ававязкі па выкананні Канстытуцыі краіны і яе законаў. Сярод прычын, якія паслужылі падставай для адмовы ў рэгістрацыі "Вясны", спадар Тушынскі называе дэльве. Цытуем даслоўна: "Назва грамадзкага аб'яднання, па сутнасці, раўназначна назве раней ліквідаванага ў судовым парадку грамадзкага аб'яднання, што зъяўляеца недапушчальным у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб грамадзкіх аб'яднаннях". У парушэнні патрабаванняў заканадаўства аб'яднаннем не прадстаўлены дакумент або упалаце дзяржаўнай пошліны за дзяржаўную рэгістрацыю дадзенага аб'яднання".

Па сутнасці, прычыны, на якія спасылаеца спадар Тушынскі, не-

істотныя і надуманыя, яны носяць яўна палітычны, заказны характар, і скіраваныя ў першую чаргу на забарону дзейнасці у краіне дэмакратычных грамадзкіх аўтэнтычных партыяў, у тым ліку і праваабарончых. У артыкуле 5 Канстытуцыі Беларусі, на які забыўся "спаслаца" ў сваім адказе намеснік міністра, дакладна пералічаныя падставы для адмовы ў рэгістрацыі грамадзкіх аўтэнтычных: "...Забаранеца стварэнне і дзейнасць палітычных партыяў, а таксама іншых грамадзкіх аўтэнтычных, якія маюць на мэце гвалтоўнае зъянненне канстытуцыйнага ладу ці вядуць пропаганду вайны, сацыяльнай, нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці". Гэтая норма закладзеная таксама і ў артыкуле 23 Асноўнага Закону: "Абмежаванне правоу і свабодау асобы (у тым ліку права на свабоду аўтэнтычных) дапускаеца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадзкага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоу і свабодау іншых асобаў".

Намеснік міністра юстыцыі павінен быў таксама ведаць, што ў артыкуле 23 Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, які ратыфікованы Рэспублікай Бе-

ларусь, таксама дакладна пералічаныя амежаваны на карыстаньне правам на свабоду асцыяцыяў, якія "прадугледжаюцца законам і якія неабходны ў дэмакратычным грамадзтве ў інтарэсах дзяржаўной ці грамадзкай бяспекі, грамадзкага парадку, аховы здароўя і маральнасці насельніцтва або абароны правоу і свабодау іншых асобаў".

На самой справе, адмаўляючы ў рэгістрацыі праваабарончаму аўтэнтычнію "Вясна", Міністэрства накіравала адказ ад FIDH, як міжнародныя прававыя нормы, так і Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь.

Цікава, што спадар Тушынскі ў сваім адказе FIDH сціпла замоўчае іншыя прычыны адмовы, пра якія Міністэрства паведаміў сузнавальнікам грамадзкага праваабарончага аўтэнтычнія "Вясна". Прыкладам прававой неадукаванасці можна лічыць сцьвярджэнніе міністру ў сувязі з афіцыйнай паведамлівасцю грамадзкага праваабарончага аўтэнтычнія "Вясна". Правы, якія паслужылі адной з падставаў для адмовы ў рэгістрацыі. Такая параза ў праве на свабоду аўтэнтычных заснавана на дадзенай асабе.

Намеснік міністра юстыцыі павінен быў таксама ведаць, што ў артыкуле 23 Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, які ратыфікованы Рэспублікай Беларусь, так і Закону "Аб грамадзкіх аўтэнтычных".

Паўтарэнне пройдзенага

(Пачатак на стар. 1)

аб'яднаны і наноў рэгіструемым ("Праваабарончы цэнтр "Вясна" і "Вясна"), а таксама неадпавядочы патрабаванням дзеючага закона надпіс на банкаўскім дакумэнце аб аплаце – "рэгістрацыйны збор" замест словаў "дзяржпошліна".

Варты нагадаць, што раашэнне Вярхоўнага суда Беларусі аб ліквідацыі грамадзкага аўтэнтычнія "Праваабарончы цэнтр "Вясна" было прынятае роўна чатыры гады таму – 28 кастрычніка 2003 году. На цяперашнім судовым паседжаныні да справы былі далучаныя матэрыялы Камітету па правах чалавека ААН, згодна з якім факт ліквідацыі "ПЦ "Вясна" прызнаны неправамоцным і парушаючым Пакт аб грамадзянскіх і палітычных правах. Гэтае раашэнне Камітэт прыняў у ліпені гэтага году і прапанаваў ураду Беларусі на працягу 90 дзён выправіць ситуацыю, аднак, як бачым, беларускія ўлады цалкам ігнаруюць рэкамендацыі міжнародных арганізацыяў: замест кампенсацыі парушанага права на свабоду асцыяцыяў, чым магла бы стаць рэгістрацыя Грамадзкага праваабарончага аўтэнтычнія "Вясна", зноўку абсалютна аналагічнае парушэнне права на свабоду асцыяцыяў...

Заснавальнікі Грамадзкага праваабарончага аўтэнтычнія "Вясна" выказваюць щырую падзяку ўсім тым, хто адгукнуўся і прыйшоў на паседжаныні ў Вярхоўным судзе, аказаў маральную падтрымку – прадстаўнікам партыяў, беларускай і міжнароднай грамадзкасці, праваабаронцам.

Міжнародныя праваабаронцы заклікаюць зарэгістраваць "Вясну"

(Пачатак на стар. 1)

падобных парушэнняў у будучыні" (§9). Вярхоўны Суд мусіць улічыць міжнародны абавязкальствы беларускай дзяржавы і прыняць высновы Камітету ААН па Правах Чалавека. Адмова аднавіць рэгістрацыю "Вясны" – гэта толькі адзін з прыкладаў стаўлення беларускіх уладаў да свабоды асцыяцыяў. Сябры Сеткі Дом Правоу Чалавека выказваюць глыбокую занепакоенасць станам свабоды асцыяцыяў у Беларусі. Мы заклікаем адлікаць дадзеное раашэнне і зарэгістраваць "Вясну" як легальную, незалежную праваабарончую арганізацыю, у статусе, на якія мае права па міжнародным заканадаўстві.

Фундацыя Дом Правоу Чалавека
Нарвежскі Хельсінскі камітэт
Нарвежскі ПЭН-цэнтр
Хельсінскі камітэт у Польшчы
Польская Хельсінская
Фундацыя Правоу Чалавека
Асцыяцыя POLIS
Wiridarium Group
Хельсінскі камітэт Правоу
Чалавека ў Босніі і Герцэгавіне
Index on Censorship

"У гэтай краіне ня маем мы дому..."

**Выступы Алеся БЯЛЯЦКАГА ў Вярхоўным судзе Беларусі
23 і 25 кастрычніка падчас разгляду скаргі праваабаронцаў
на рашэнье Міністру аб адмове ў рэгістрацыі ГПА "Вясна"**

Выступ 23 кастрычніка

Шаноўны суд, я зьвяртаю вашу ўвагу на абрэзльвія адносіны чыноўнікамі Міністру, якія рыхтавалі і падпісвалі гэты дакумент, да заснавальнікам Грамадзкага праваабарончага аўяднання "Вясна". Гэта выявілася ў стаўленні да беларускай мовы, мовы на якой былі пададзены дакументы на рэгістрацыю Грамадзкага праваабарончага аўяднання "Вясна", мовы на якой мы думаем, размаўляем і пішам. Нягледзячы на тое, што ўвесе камплект неабходных для рэгістрацыі дакументаў з нашага боку быў пададзены на беларускай мове, адказ быў дадзены па-расейску. Гэтыя дакументы Міністру я расцэнываю як пагарду да беларускай мовы, да мяне асабіста, як да яе носьбіту, да маіх сяброў. Я адзначаю падкрэсленае нежаданне чыноўнікамі Міністру ўжываць беларускую мову ў перапісцы, хая элементарныя правілы моўных стасункаў грамадзянаў і чыноўнікам якраз базуюцца на tym, што адказ павінен рыхтавацца на мове звароту грамадзянаў.

Старшыня Канстытуцыйнага суда сп. Рыгор Васілевіч, выступаючы 8 верасьня гэтага году, зьвярнуўся да калегаў-суддзяў з прапановай карыстацца беларускай мовай на патрабаваньне ўдзельнікаў працэсу.

Ён адзначаў, што "ципер у нас ёсьць добрая прававая аснова дзеля таго, каб было забясьпечанае двухмоёе і, больш за тое, каб дзяржаўная служачая адказвалі на той мове — расейскай ці беларускай, на якой зьвярнуўся грамадзянін. У гэтым сэнсе я могу нагадаць і Закон аб зваротах грамадзянаў, і адпаведныя ўказы, акты празідэнта краіны. Таму тут ёсьць адпаведная нарматыўная база, і лічу, што проста дзяржаўная служачая павінны неяк павышаць сваю культуру ў гэтым сэнсе.

Мала, што Міністэрства юстыцыі адмаўляе нам у праве на асацыяцію, дык яшчэ і ў праве вольна карыстацца беларускай мовай. Менавіта — карыстацца, бо карыстаньне мовай — гэта шлях у два канцы — ня толькі ты гаворыш, але і твой суразмоўца адказвае на ёй. У такім выпадку мне што — перакладчыка наймаць для перакладу гэтага тэксту?

У сувязі з tym, што я не да канца зразумеў адмову Міністру на рэгістрацыю Грамадзкага праваабарон-

Алеся Бяляцкі, Анатоль Лябедзька і Віктар Сазонаў.

чага аўяднання "Вясна", у сувязі з tym, што я ня ў поўнай ступені валодаю рускай моваю, у сувязі з tym, што гэта маё канстытуцыйнае права, прашу Вярхоўны суд абавязаць Міністэрства юстыцыі даць адказ мне па-беларуску ці перакласці гэты дакумент, а таксама свае "возражэнія" на зразумелую мне мову, для таго, каб я мог дастойна падрыхтавацца да абароны.

Высокі суд, нагадаю, што па рашэнні Вярхоўнага суда рэспублікі Беларусь Праваабарончы цэнтр "Вясна" быў зачынены ў кастрычніку 2003 году. Мной ды іншымі сябрамі арганізацыі была пададзеная індывидуальная скарга ў Камітэт па правах чалавека ААН. 24 ліпеня 2007 году Камітэт прызнаў, што ў выніку ліквідацыі ПЦ "Вясна" быў "парушаны Пакт пра грамадзянскі і палітычныя права". У рашэнні, дарэчы адзначана, што апошня зъмены ў крымінальнім заканадаўстве (арт. 193.1 КК РБ) прадстаўляюць сур'ённую пагрозу для грамадзянскай супольнасці ў краіне. У рашэнні напісана, што сябры Праваабарончага цэнтра "Вясна" маюць права на адпаведныя сродкі судовай абароны, якія ўключаюць аднаўленне рэгістрацыі "Вясны" і кампенсацыю. Таксама ўлады абавязаныя прыняць адпаведныя меры па перадухіленню падобных парушэнняў ў будучым".

Пра што съведчыць гэтае рашэнне? Пра непрафесіяналізм чыноўнікамі Міністру, а таксама і Вярхоўнага суда, які пацвярджае такія рашэнні пра ліквідацыю няурадавай арганізацыі.

У съвяtle гэтага рашэння Камітэту мы і падалі дакументы на рэгістрацыю новай праваабарончай арганізацыі. Яе рэгістрацыя съведчыла б пра жаданне беларускіх уладаў хоць нейкім чынам кампенсаваць нам страчаную рэгістрацыю, а таксама пра тое, што яны гатовыя прыслушацца да рэкамендацый такога высокага і аўтарытэтнага органу як Камітэт па правах чалавека ААН.

Таму нерэгістрацыя праваабарончай арганізацыі беларускімі уладамі — гэта выклік ня толькі беларускаму грамадзству, але і ўсёй міжнароднай супольнасці.

Зразумелая для мяне логіка беларускіх уладаў. Яна простая, як гладзільная дошка. Мініст у дадзеным выпадку, відавочна зъяўляецца выканайцам палітычнага заказу на ліквідацыю "Вясны". Няма праваабарончых арганізацый — значыць, няма і парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі. Але ж гэта ў век Інтэрнэту, развітай сеткі незалежных журналісту, незалежных сайту — праста съмешна. Інфармацыю пра парушэнні правоў чалавека ў Беларусі — ці ёсьць у нас зарэгістраваныя праваабарончыя арганізацыі, ці няма — не скаваць. Асобы данісыць і адкметаюць яе.

Замест таго, каб выправіць свае стасункі з грамадзянскай супольнасцю — моладзьдю, палітычнымі партыямі, прафсаюзамі, няўрадавымі арганізацыямі — улады настойліва і ўпарты імкніцца наладзіць поўны кантроль над імі. Дзяржава на хоча супрацоўнічаць з незалежнымі дэмакратычнымі няўрадавымі (Працяг на стар. 6)

Міністэрства юстыцыі незаконна абмежавала нашыя канстытуцыйныя права...

Выступ юрыста Валянціна Стэфановіча ў Вярхоўным судзе Беларусі 25 кастрычніка падчас разгляду скаргі праваабаронцаў на рашэнье Міністру аб адмове ў рэгістрацыі ГПА “Вясна”

Адной з падставаў дзеля адмовы ў рэгістрацыі грамадзкага праваабарончага аў'яднання “Вясна” зьявіўся той момант, што паводле ч. 3 арт. 9 Закону Рэспублікі Беларусь “Аб грамадзкіх аў'яднаннях” статут аў'яднання павінен утрымліваць, у тым ліку, мэты, задачы, предмет і методы дзейнасці. На думку Міністэрства юстыцыі у п. 2.1 Статуту Грамадзкага праваабарончага аў'яднання “Вясна” указаная толькі асноўная мэта дзейнасці аў'яднання, што прадугледжвае магчымасць дадзенага аў'яднання мець іншыя, не названыя ў статуте мэты аў'яднання.

Сапраўды, паводле п. 2.1. Статуту Грамадзкага праваабарончага аў'яднання “Вясна”, які быў прадстаўлены для рэгістрацыі, указаная, што асноўай мэтай створанага аў'яднання зьяўляецца забесьпячэнне выканання праваў і свабодаў чалавека, якія вынікаюць з Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека і Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Дадзеная мэта, у сукупнасці з предметам дзейнасці, задачамі і методамі дзейнасці даюць дакладнае ўяўленыне аб той дзейнасці, якую плануе праводзіць аў'яднанне. Адмова ў рэгістрацыі, якая грунтуюцца на выключна надуманых высновах “аб магчымасці мець іншыя, не указаныя ў статуте мэты”

не зьяўляецца заснаванай на законе. Наяўнасць у Статуте дзесяці мэтай не азначае, што аў'яднанне ў будучым ня будзе ажыццяўляць дзейнасць, не пазначаную ў Статуте. Кантроль за дзейнасцю грамадзкіх аў'яднанняў, у тым ліку кантроль за выкананнем іх статуту, ажыццяўляюць рэгіструючыя органы (арт. 24 Закону “Аб грамадзкіх аў'яднаннях”) – у тым ліку Міністэрства юстыцыі. Калі аў'яднанне ажыццяўляе віды дзейнасці, не указаныя ў статуте, рэгіструючы орган мае права прыняць прадугледжаны законам меры ўзыдзяяньня – вынесці папярэджаныне, прыняць меры па ліквідацыі аў'яднання. У дадзеным выпадку Міністэрства юстыцыі адмаўляе ў рэгістрацыі аў'яднанню за тое, што яно яшчэ ня зъдзейсніла, кіруючыся пры гэтым выключна асабістымі домысламі.

Акрамя таго, у арт. 15 Закону Рэспублікі Беларусь “Аб грамадзкіх аў'яднаннях” не ўтрымліваецца та-коі падставы ў адмове ў рэгістрацыі, як наяўнасць толькі адной мэты ў статуте аў'яднання.

Акрамя таго, у арт. 5 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і у арт. 7 Закону “Аб грамадзкіх аў'яднаннях” утрымліваецца вычарпалыны пералік абмежаванняў на стварэнне аў'яднанняў у Беларусі: арганізаціі, якія маюць на мэце гвалтоўнае

зъмнененне існуючага канстытуцыйнага ладу, якія вядуць пропаганду вайны, расавай, нацыянальнай, рэлігійнай і сацыяльнай варожасці.

Нельга пагадзіцца і са съцвярдженнямі Міністэрства юстыцыі аб tym, што асноўная мэта аў'яднання, указаная у п. 2.1. Статуту супярэчыць палажэнням ч. 1 арт. 20 Закону Рэспублікі Беларусь “Аб грамадзкіх аў'яднаннях”, паводле якой грамадзкія аў'яднанні маюць права абараняць права і законныя інтарэсы, а таксама прадстаўляць законныя інтарэсы сваіх сяброў.

У сувязі з гэтым адзначаем наступнае. Найперш хацелася б зъвярнуць увагу суда на тое, што ў адмове ў рэгістрацыі Міністру недакладна працытаваў мэту аў'яднання, указаную ў п. 2.1 Статуту. Паводле дадзенага пункту асноўай мэтай аў'яднання зъяўляецца забесьпячэнне выканання праваў і свабодаў чалавека, якія вынікаюць з Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека і Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

У сваёй адмове Міністру сказаў мэту аў'яднання, сформуляўшы яе як забесьпячэнне правоў і свабодаў чалавека, якія вынікаюць з Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека і Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь” На нашу думку, гэта кардынальна зъмняе сэнс асноўай мэты, якая указаная п. 2.1 Статуту – асноўная мэта арганізацыі “забесьпячэнне выканання праваў чалавека”, а не “забесьпячэнне праваў чалавека”. Забесьпячэнне праваў чалавека, якое вынікае з Дэкларацыі правоў чалавека і з Канстытуцыі, – гэта асноўная роля і функцыя дзяржавы. Мы як праваабаронцы можам толькі прымаць меры, скіраваныя на рэалізацыю выканання гэтых правоў з боку дзяржавы. Гэтыя меры цалкам апісаны ў прадмеце дзейнасці, методах і задачах аў'яднання: гэта вывучэнне стану грамадзянскай супольнасці, правядзенне канферэнцыяў, круглых сталоў, маніторынгу стану правоў чалавека ў Беларусі і г.д.

Абарона правоў і законных інтарэсаў, а таксама прадстаўленыне ў дзяржаўных органах і іншых арганізацыях зъяўляецца толькі адной з задачаў аў'яднання.

Хаця тут трэба адзначыць, што закон, у прыватнасці арт. 78 ГПК Рэспублікі Беларусь, дае магчы-

«Рэакцыя апазіцыі»

25 кастрычніка ў Цэнтральным судзе г. Гомелю пачаўся разгляд пазову студента-выдатніка Зымітра Жалезынічэнкі аб незаконнасці яго выключэння з універсітету. Суд пачаўся з адводу прадстаўніцы універсітetu, начальніцы ягонага юрыдычнага аддзелу Ірына Пухляковай, якая ня так даўно сама была судзьдзей Цэнтральнага раёну. Аднак Алена Цалкова, якая вядзе разыбіральництва, адхіліла гэтая Жалезынічэнкі.

У судзе прадстаўніца універсітetu спрабавала аргументаваць правільнасць загаду рэктара ад 7 верасня пра адлічэнне студэнта з курсу матэматычнага факультэту спладара Жалезынічэнкі “за сістэматычнае парушэнне Правілу ўнутранага распарадку універсітetu”. Аднак аргументаванне “сістэматычнага парушэння” спладарыні Пухляковай давалася з цяжкасцю. Гэта выклікала съемех у судовай зале, і прадстаўніца універсітetu, відаць, успомніўшы свой судзейскі вопыт, дакарала прысутную грамаду: “Перабытага будынак суда з цыркам”.

Пацвердзілася ранейшая выснова назіральнікаў, што студэнт-выдатнік адлічаны з універсітetu менавіта за сваю актыўную грамадзянскую пазіцыю. Таму й патрэбна было “павесіць” на яго нікае хуліганства.

На наступнае паседжаньне суда, якое прызначанае на 2 лістапада, выкліканы дэкан матэматычнага факультэту Сяргей Жогаль, старшыня студэнцкага прафкаму Надзея Колтышава. Запатрабаваны таксама розныя дакументы на адлічэнне.

29 кастрычніка Зыміцер Жалезынічэнка праходзіў медкамісію ў ваенкамаце. На прыёме ў псіхіяtra ў яго пацікавіліся, чаму ён быў прысягнуты да адміністрацыйнай адказнасці. Пачуўшы адказ «Які з чатырох артыкуулаў вас цікавіць?», псіхіяtr не стала ўдакладняць далей. Пасля размовы на тэму абароны Радзімы Зымітру было выпісане накіраванне на дадатковае медычнае абыследаванье ў псіхіяtryчную паліклініку.

«Яны доўга спрачаліся, які папярэдні дыягназ напісаць, і ў выніку напісалі «рэакцыя апазіцыі», — кажа Зыміцер.

Накіраванье патлумачылі тым, што Зыміцер размаўляе на роднай мове, і ён прымусіў ваенкома перапісаць усе дакumentы па-беларуску.

«Шчыра кажучы, ісьці ў сучасную беларускую армію, каб абараніць уладу, мне ня надта хочацца. Таму было б добра, калі б з мяне знялі гэты абавязак, няхай і праз медкамісію», — кажа Зыміцер.

масць прадстаўнікам грамадзкасці (грамадзкіх аўяднаньняў), выказваць свае меркаваныні па канкрэтных грамадзянскіх справах, пры гэтым яны валодаюць працэсуальнымі правамі, указанымі ў арт. 56 ГПК Беларусі (акрамя адвода суда, абскарджання пастановаў).

Паводле Міністру, указаная у статуте мэта супяречыць Закону. Гэта азначае, што ў Беларусі наўгуд немагчыма рэгістрацыя працаабарончых арганізацый, мэта якіх – забесьпячэнне выканання дзяржавай абавязацельстваў у галіне правоў чалавека, абарона правоў чалавека. Гэта акалічнасць яшчэ раз пацвярджае неразуменне Міністрам сутнасці праваабарончай дзейнасці наогул. Між тым права ажыццяўляецца абарону правоў чалавека ў краіне гарантавана нам ня толькі Канстытуцыйнай краіны, але і Міжнароднымі актамі ў галіне правоў чалавека, у тым ліку Дэкларацыяй “Аб праве і абавязку асобы, групоў і органаў грамадзтва заахвочваць і абараніць агульнаўзнаныя права чалавека і асноўныя свободы”, якая была прынятая Генеральнай Асамблéяй ААН 09.12.1998 г.

Немагчыма пагадзіцца і з тым, што пры рэгістрацыі аўяднаньня ня быў прадстаўлены документ, які пацвярджае аплату дзяржаўнай пошліны за дзяржаўную рэгістрацыю.

Намі былі пералічаныя грашовыя сродкі, у вызначаным законам памеры (3 базавыя велічыні). Атрымальнікам дадзенага плацяжу зьяўляецца той орган, які ажыццяўляе рэгістрацыю аўяднаньня. У сувязі з гэтым, нам ня зразумела, на якіх падставах Міністэрства юстыцыі съцвярджае, што дадзеная квітанцыя ня можа быць разгледжаная ў якасці дакументу банку, які пацвярджае аплату дзяржаўнай пошліны. Асабліва ўлічваючы той факт, што прадстаўленыя дакументы, пацвярджаючага рэгістрацыю, збор было прадугледжанае арт. 13 Закону “Аб грамадзкіх аўяднаньнях” да 08.05.2007 г. Гэта азначае, што на працягу ўсяго часу з моманту прыняцця Закону “Аб грамадзкіх аўяднаньнях” (яго новай рэдакцыі) у 2005 годзе Міністру прымай квітанцыі аб аплаце рэгістрацыйнага збору, а не дзяржаўнай пошліны. Тому съцвярджені міністэрства аб тым, што яны ня могуць прызнаць гэта за плацёж, які пацвярджае аплату пошліны за рэгістрацыю, мы лічым цалкам надуманным.

Мне хацелася б закрунуць яшчэ адзін аспект адмовы ў рэгістрацыі аўяднаньня. Міністэрства юстыцыі па сутнасці забараніла стварэнне аўяднаньня пэўным асобам, што мы расцэнўваем як паразу ў правах, якое парушае прынцыпы свободы аўяднаньня, гарантаванага нам Канстытуцыйнай краіны, а таксама палажэннямі Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах.

Арт. 5 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь вельмі дакладна дае вычарпальны пералік абмежаваньняў

права на свабоду асацыяцыяў. У Беларусі забаранеяцца стварэнне і дзейнасць аўяднаньняў, якія ставяць за мэтu гвалтоўнае зъмяненне канстытуцыйнага ладу, вядуць пропаганду вайны, расавай, нацыянальнай, рэлігійнай і сацыяльнай варожасці.

Гэта азначае, што абмежаваныні права распаўсюджваюцца толькі на свабоду асацыяцыяў, прадугледжаныя Канстытуцыяй у мэтах абароны нацыянальнай бясспекі краіны, грамадзкага парадку, правоў і інтарэсаў грамадзяніні. Гэты пералік зъяўляецца вычарпальным і пашыранаму тлумачэнню не падлягае.

У дадзеным выпадку Міністэрства юстыцыі забараніла стварэнне намі аўяднаньня па зусім іншых падставах, абмежаваўшы такім чынам нашыя законныя права. У той жа час паводле арт. 23 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь абмежаваныне правоў і свабодаў асобы дапускаецца толькі ў выпадках, якія прадугледжаныя законам, і ў інтарэсах нацыянальнай бясспекі, грамадзкага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоў і свабодаў іншых асобы.

У выніку судовых слуханьняў Міністэрствам юстыцыі не быўлі прадстаўленыя выразныя доказы і аргументаваныя забароны стварэння грамадзкага праваабарончага аўяднаньня “Вясна”. У сувязі з гэтым мы лічым, што Міністэрства юстыцыі незаконна абмежавала нашае канстытуцыйнае права, дапусціла парушэнне права на асацыяцыю заснавальнікам аўяднаньня. Гэтым Міністру парушыў ня толькі права, гарантаваныя нам Канстытуцыйнай краіны, але арт. 22 Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, які быў ратыфікаваны Рэспублікай Беларусь, якая ўзяла на сябе абавязацельства па ягоным выкананьні. Паводле арт. 22 Пакту, кожны чалавек мае права на свабоду асацыяцыяў з іншымі, уключаючы права ствараць прафсаюзы і ўступаць у іх для абароны сваіх інтарэсаў.

Карыстаньне гэтым правам не падлягае ніякім абмежаваныням, акрамя тых, што прадугледжаныя заканадаўствам і якія неабходныя ў дэмакратычным грамадзтве ў інтарэсах дзяржаўнай ці грамадзкай бясспекі, аховы здароўя і маралі насельніцтва ці абароны правоў і свабодаў іншых грамадзяніні. Толькі пералічаныя абмежаваныні зъяўляюцца дапушчальнымі і неабходнымі ў дэмакратычным грамадзтве.

Але калі зыходзіць з падставай дзеля адмовы ў рэгістрацыі Міністэрствам юстыцыі, то вынікае, што сузаснавальнікам было адмоўлена ў рэгістрацыі па іншых падставах, а значыць, у парушэнне законнага права на свабоду асацыяцыяў.

Зыходзячы з гэтага, я лічу, што Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь павінен прынесьць рашэнне, якое б аднавіла парушаныя права грамадзяніні краіны.

"У гэтай краіне ня маем мы дому..."

(Пачатак на стар. 3)

арганізацыямі. Яна бачыць у іх сваіх ідэалагічных ворагаў. І яна абыходзіцца з імі, як з ворагамі. А дзе ж тады палітычны плуралізм, закладзены, як абавязковая норма дзяржавы? Што гэта за такое няўрымсціва жаданье – зынішчыць ўсё і ўсялякае, тое, што не кладзеца ў выпрацаваны ўладамі каноны? Ці яно характэрнае для цывілізаванага дэмакратычнага грамадзтва?

Мы кажам: палітычны зыняволенія – ёсьць.

Мы кажам: неабгрунтаваныя рэпрэсіі супраць моладзі – ёсьць.

Мы кажам: перасъед КДБ і сваівльле міліцыі – ёсьць.

Мы кажам: выбараў свободных няма – сфальсіфікаваны – ёсьць.

Мы кажам: залежнасць судоў ад выкананій улады – ёсьць.

Мы кажам: зынікненін палітычных апанентаў былі – і яны не расьсьледаваныя дагэтуль.

Мы кажам: пенітэнцыярная сістэма нерэфармаваная – ёсьць.

Мы кажам: съмяртонае пакаранье ў Беларусі, адзінай на ўсю Еўразію – ёсьць.

Так, гэта будзе мала каму падаца. Ну дык вычышчайце гэта, а не затыкайце нам рот! І не хавайце галаву ў пясок, як страусы.

Гэтыя саставарэлія сталінскі-брэжнёўскія метады ўціску і агалцелай прапаганды маюць негатыўны рэзултат, дзе права чалавека зьяўляюцца адной з асноваў пабудовы грамадзкага ладу.

Таму пры такой практыцы падаўленія грамадзка-палітычных свабодаў, якая на сённяні існуе ў Беларусі, немагчыма казаць пра наладжванье добрых стасункаў з заходнімі краінамі ня толькі ў плане палітычных, але і эканамічных контактаў. Эканамічная свабода, эканамічны росквіт грамадзтва цесна звязаны з грамадзка-палітычнымі свабодамі. Гэта адзінае цэлае. І гэта адрознівае плуралістычнае грамадзтва ад таталітарнага.

Як вынік, Еўразіяз цесна звязанае энергетычнае супрацоўніцтва з Беларусью з вызваленінем палітычных зыняволеных.

Кажуць: у Беларусі самае строгае заканадаўства, што датычыць працы NGO. Няпраўда – яно самае кепское! І – самае галоўнае – брыдка выкарыстоўваецца.

Шаноўны суд, у заключэнні хачу падсумаваць: нерэгіструючы Грамадзкае праваабарончае аўтаданніне "Вясна", Міністэрства юстыцыі выконвае палітычны заказ, наносіць шкоду законным правам беларускіх грамадзянаў, у прыватнасці права на асацыяцыю, парушае беларускую Канстытуцыю, міжнародныя дакументы, якія абумоўліваюць права чалавека і якія падпісаны Беларусь, наносіць вялізную шкоду міжнародному іміджу краіны, што негатыўна

сказываецца таксама на эканамічных стасунках паміж Беларусью і развойтвымі краінамі Захаду.

Памненні беларускіх праваабаронцаў зразумелыя. Нашыя прынцыпы – прапрыстыя, яны базуюцца на векавым вопыце ўсяго чалавечтва. Мы ідзем да людзей і да ўладаў з адкрытымі далонямі, мы кажам то, што мы думаем, пададаецца гэта каму ці не. Перасъедваць прааабаронцаў спосабам нерэгістрацыі іх арганізацыі – гэта нізка.

Нерэгістрацыя Грамадзкага праваабарончага аўтаданніне "Вясна" ўлады выказваюць негатыўнасць да пастаяннага канструктыўнага дыялогу з грамадзянскай супольнасцю, які мае месца ў краінах разывітай дэмакратіі. І тым самым паказваюць свою "несостояльность".

Выступ 25 каstryчніка

У гэтай краіне ня маю дому,
Вось воблака –
сяду і ў съвет палічу
Над гэтай гаморай,
над гэтым садомам,
Ні грошай, ні славы – я волі хачу.

Такія радкі напісай дваццаць гадоў таму беларускі паэт і мой сябранін Анатоль Сыс.

21 год таму мы з ім заснавалі так зване "нефармальнае аўтаданніне" Таварыства маладых літаратараў "Тутэйшыя", якое ўтварылася на суперак партыйным ідэолагам і аўтаданала амаль ўсю тагачасную беларускую літаратурную моладзь. Зараз быўшыя Тутэйшыя складаюць аснову сучаснай беларускай літаратуры. Чаго ж дабіваліся тады мы? Мы жадалі мець права свабодна зыбірацца, абміркоўваць тყы проблемы, якія быўлі цікавыя нам, арганізуваць пастычныя вечарыны, літаратурныя сходы, праводзіць тыя акцыі, якія мы лічылі важнымі для нас і для беларускага народу. 20 гадоў таму, 1 лістапада 1987 году каля помніка Янку Купалу мы арганізавалі першыя Дзяды, дзе згадвалі памяць дзясяткі беларускіх пісьменнікаў, расстряляных чэкістамі ў 37-м годзе.

Мы тады хіба што толькі ўпершыню прачыталі Усеагульную дэкларацыю правоў чалавека, а можа, яшчэ і не, можа, крышку пазыней, мы дакладна ня ведалі пра Пакт пра грамадзка-палітычныя права і свабоды, якія падпісай Савецкі Саюз яшчэ ў 70-х. Мы з недаверам ставіліся да сталінскай Канстытуцыі, якая гарантавала нам права на сход, але на практыцы была голай і пустой дэкларацыяй, якія СССР-скія ўлады і ня думалі выконваць. Нас моцна білі, але мы хацелі волі, і дзеля гэтага гатовыя быўлі многім ахвяраваць.

І вось мінула 20 гадоў. Разваліўся Савецкі Саюз, утварылася незалежная Беларусь, за намі ўжо вырасла пакаленіе моладзі такой, якімі некалі быўлі мы. І мне невыносна сорамна, што яны зараз альпнуліся ў яшчэ горшай

сітуацыі, чым некалі быўлі мы. Зноў у краіне, паўтараючы словы майго сябра Анатоля Сыса "гамора і садом". Зноў зневажаюцца элементарныя права грамадзянаў. Панапрыдумлялі і панапрымалі нейкіх закону, якія перакрэсліваюць і Канстытуцыю і міжнародныя пагадненія, разгромілі больш за 300 няўрадавых арганізацый, а зараз з падачы ўсё таго ж КДБ па ўсёй краіне праводзяць паказальныя працэсы над непаўнагадовымі. За ўдзел, толькі за ўдзел у няўрадавай арганізацыі людзі сядзяць у турме.

Калі такое ў нас было? Нагадаць вам? Канец 40-х – пачатак 50-х, калі сталінскае ГБ разгроміла падпольную беларускую моладзевую арганізацыю "Паставах, Маладэчна, Слонім", Мядзелі і дзясяткі маладзёнаў за Пагоню і бел-чырвона-белыя сцягі паехалі на гады ў Сібір ці быўлі расстраляныя. Вось адкуль гэтыя крывавыя чэкіскія традыцыі барацьбы з беларускай моладзьдзю.

Міністэрства юстыцыі цалкам стравіла сваю самастойнасць і пераўтварылася ў съяліпую забро расправы з няўрадавымі арганізаціямі і палітычнымі партыямі. Але не забывайтесь, што пад дакументамі, якія вы падпісваеце, стаяць вашыя подпісы. І вашая віна ў тым, што зараз у калоніі сядзіць студэнт Зыміцер Дацкевіч, бо вы не зарэгістравалі Малады Фронт, а Вярхоўны Суд між іншымі пацвердзіў гэту нерэгістрацыю. І гэта сталася прычынаю таго, што Дацкевіч толькі, падкрэсліваю – толькі за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі больш за год знаходзіцца ў зыняволеніні, а ягонае здароўе падвяргаецца небяспечы. І не кажыце, што тое, што ён рабіў – гэта незаконна. Тоё што вы рабіце – гэта незаконна! Гэта парушае ўсё міжнародныя правілы і нормы.

Дык дзе ж вашыя каментары гэтага закону? Дзе тлумачэнні як гэты закон ацэньвае міжнародную супольнасць? Вось спадар Печкуроў ездзіць па міжнародных канферэнцыях. Ня так даўно быў на нарадзе АБСЕ ў Варшаве. Таму я не скажу, што ён цёмны, неабазнаны чалавек. Чаму ж вы – гэтак званыя прафесіяналы – выстаўляеце Беларусь перед усімі ў ідыёцкім съяўтле? Ці вы туды ездзіце толькі піва піць?

Няўжо вы думаеце, што нават ў недалёкай гістарычнай перспективе вашыя дзеяньні ня будуць асуджаны, а вам самім – персанальна – ня давядзецца адказваць за тое што вы зараз рабіце? Я вам, як гісторык літаратуры, як чалавек, які доўгі час працаў у музеі, кажу – што гэта вельмі і вельмі недальнабачна. Створаць потым музей таталітарнага ладу і сярод доўгага раду пэўных асобаў будзе фігураваць там і ваш партрэт. А раשэнне на адмове рэгістрацыі Грамадзкага праваабарончага аўтаданніне "Вясна" будзе ляжаць на стэндзе пад шкілом як доказ поўнага вашага асабістага непрафесіяналізму, а таксама і ўсяго Міністру.

3 мэтай салідарнасці і падтрымкі

Прэзідэнт Міжнароднай федэрациі правоў чалавека сп. Сухайр Белхасен прыехала падтрымаць грамадзянскую супольнасць Беларусі. Спадарыня Бэлхасэн хацела прыехаць на працэс у Вярхоўным Судзе, дзе разглядалі рэгістрацыю грамадзкага праваабарончага аб'яднання "Вясна".

Аднак на тыя дні беларускія ўлады ня выдалі ёй візы.

— Якая мэта Вашага візу?

— Гэта мой першы візіт у гэты прэгіён — у краіну, дзе сітуацыя з правамі чалавека найбольш напружана.

Па-другое, гэта візіт у падтрымку праваабарончага аб'яднання "Вясна", якое зьяўляецца сябрам Міжнароднай федэрациі правоў чалавека. А яе старшыня Алеся Бяляцкі — віцэ-прэзідэнт Міжнароднай федэрациі правоў чалавека.

Мы хацелі б сустрэцца з прадстаўнікамі беларускіх уладаў і презентаваць ім працу Міжнароднай федэрациі правоў чалавека і "Вясны". Мы папрасілі сустрэчы з чатырма міністэрствамі. Апроч таго, адна з мэтай візу — вывучэнне ўмоваў утрымання пад вартай у Беларусі і выпадкай жорсткага абыходжання ў зыняволені.

У цэлым мэта маёй місіі — гэта падтрымка грамадзянскай супольнасці ў Беларусі.

— Вас цікавіць лёс паліт-зъявленаў? Ці хочаце вы іх наўедаць?

— Гэта адно з нашых асноўных

пытаўняў. І наколькі гэта магчыма, я хацела б сустрэцца з паліт-зъявленаў. Гэта падкрэслівае важнасць працы нашай місіі што да ўмоваў утрымання пад вартай у Беларусі.

— Як Міжнародная федэрация правоў чалавека ацэньвае сітуацыю з правамі чалавека ў Беларусі?

— Тое, што мы прыехалі ў гэтых дні, — невыпадкова. Толькі што заўважыўся працэс адносна "Вясны", нашай арганізацыі-сябру, якую мы падтрымлівалі і будзем падтрымліваць.

І гэты працэс вельмі добра паказвае тое, што грамадзянская супольнасць успрымаеца ўладамі Беларусі як пагроза. Тым ня менш, грамадзянская супольнасць працягвае аказваць пэўныя супраціў рабакцыі ўладаў.

Пасылья прыняцця паправак у Крымінальны кодэкс, на жаль, сітуацыя незалежных арганізацый усё больш пагаршаецца. І ў гэтым сэнсе надзвычай засмучае рашэнне Вярхоўнага Суда Рэспублікі

Беларусь, які дэмантруе імкненне, калі ня цалкам ліквідаваць, то ўжо дакладна маргіналізуваць незалежную грамадзянскую супольнасць. І арганізацыю, якая змагаецца за захаванье правоў чалавека, за демакратыю, супраць гвалтоўных зынкненняў, супраць съяротнага пакарання і карупцыі.

І тое, што я хачу зрабіць, — аддаць належнае працы незалежнай грамадзянскай супольнасці ў цэлым, аб'яднання "Вясна" ў прыватнасці, ад імя Міжнароднай федэрациі правоў чалавека, якая аб'ядноўвае 155 арганізацый са ста краінамі свету.

І гэта доказ таго, што мы, усе арганізацыі ў розных краінах, признаем важней туго працу, якая праводзіцца праваабаронцамі ў Беларусі.

Да абрањаня на пасаду прэзідэнтам Міжнароднай федэрациі правоў чалавека спадарыня Белхасен была віцэ-прэзідэнтам Туніскай лігі правоў чалавека. Яна заяўляла, што візітам у Беларусь хоча падкрэсліць салідарнасць з грамадзянскай супольнасцю.

Міжнародная федэрация правоў чалавека мае трывалыя сувязі з упływowымі міжнароднымі структурамі, у тым ліку з кіраўніцтвам Еўразіязы.

Паводле спадарыні Белхасен, Міжнародная федэрация правоў чалавека для беларускіх няўрадавых арганізацый зьяўляеца "моцным голасам на міжнароднай арэне".

"Съледчы не апытаў мяне, Казулін і ўсіх іншых удзельнікаў падзеяў, якія б моглі пацьвердзіць, што мне нанеслы пашкоджаны. Як з нашага боку, гэтак і з боку міліцыі. Другое, съледчы ня стаў высыяўляць асобы людзей, якія на мяне напалі, хаця я даў съледству фота і відэаматэрыялы, на якіх усё ёсьць".

Адказ пра адмову расцесьледаваць зьбіцьцё праваабаронцы съледчы пракуратуры Ленінскага раёну Менску спадар Пацяйковіч падпісаў у чэрвені 2006 году. З таго часу Алег Волчак накіраваў некалькі скаргай у вышэйшую ўстановы пракуратуры, але ўсе яны пацьвердзілі рашэнне съледчага. І вось праваабаронца падаў пазоў у суд на пракуратуру Ленінскага раёну. Пазоў разглядаў судзьдзя Ігар Германович.

Алег Волчак прасіў выклікаць у суд у якасці съведкі Аляксандра Казуліна, які цягпер адбывае пакаранне ў ўцёбскай калоніі. Але судзьдзя хадайніцтва не задаволіў. Такім самым быў лёс хадайніцтва пра дапушчэнне да матэрыялаў справы відэофільму пра падзеі ў Нацыянальным прэсавым цэнтры. Тады Алег Волчак заяўľаў пра недавер судзьдзі Ігару Германовічу.

30 каstryчніка было абвешчанае рашэнне судзьдзі, які не задаволіў пазоў праваабаронцы да пракуратуры.

Алег Волчак заяўľаў, што будзе звязацца са скаргай у Камітэт па правах чалавека ААН.

Чарговая адмова

Ленінскі суд Менску не задаволіў скаргу праваабаронцы Алега Волчака да пракуратуры

17 лютага 2006 году ў будынку Нацыянальнага прэс-цэнтра не адбылася прэс-канферэнцыя, якую запланаваў тагачасны кандыдат у прэзідэнты Аляксандар Казулін. Яго, як і чальцоў ягонага перадвыбарчага штабу, ў tym ліку Алега Волчака, не пусцілі ў будынак невядомыя людзі ў цывільным. Паводле словаў Алега Волчака, яго яшчэ і зьблі ды пырснулі яму

ў твар сълезацечным газам. Гэтыя падзеі былі зазнаныя на відэакамеру, потым іх паказала дзяржайнае тэлебачаньне. Але съледчыя пракуратуры зьбіцьцё Алега Волчака расцесьледаваць адмовіліся. Паводле Алега Волчака, які ў канцы 1990-х гадоў сам працаў съледчым, падчас праверкі ягонага заявы не былі зробленыя дзеяньні, якіх патрабуе закон.

Дочкі Аляксандра Казуліна на адным з пікетаў.

Юры ІСТОМІН:

«У ізялятары сядзелі ў асноўным толькі апазіцыянеры, арыштаваныя за Еўрапейскі Марш»

Старшыня Гарадзенскай абласной арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі Юры Істомін выйшаў 17 кастрычніка на свабоду з Гарадзенскага ізялятару часовага ўтрыманья. Напярэдадні «Еўрапейскага Маршу» палітык затрымліваўся двойчы. Першым разам ён правеў за кратамі 5 сутак, а праз некалькі дзён паслья выхаду на свабоду быў зноў асуджаны на 7 сутак. Абодва тэрміну зняволеных Юры Істомін трymаў галадоўку пратэсту супраць несправядлівага прысуду.

«Напярэдадні «Еўрапейскага Маршу» я хацеў зьездзіць у Кіеў на некалькі дзён. Пайшоў на вакзал купляць квіток. Заадно зьбіраўся сустрэцца з калегамі ў кафэ. Пра гэта я дамовіўся з ім па тэлефоне. Аднак у кафэ нас ужо чакалі супрацоўнікі міліцыі, якія скапілі мяне і маіх калегаў: Зымітра Слуцкага і Віктара Сазонава. Спачатку нас павезлы рабіць экспертызу на наяўнасць алкаголю ў крыві. Мы катзгарычна адмовіліся. Тады нас даставілі ў Ленінскі РАУС і там ужо склалі пратакол аб tym, што мы нібыта нецензурна лаяліся. Прайшоў хуткі і закрыты суд, на якім супрацоўнікі міліцыі съведчылі, што мы нібыта непрыстой-

на паводзілі сябе ў кафэ, лаяліся, прыставалі да наведнікаў. Міліцыянты ж нібыта спрабавалі нас уціхамірыць, але мы не слухаліся. Але мы нават не былі ў кафэ! Мы не пасьпелі туды зайсьці – нас жа скапілі ля ўваходу! Але судзьдзі хапіла съведчаныя міліцыянтаў, і яна вынесла прысуды. Мне – 7 сутак, Слуцкаму і Сазонаву – па 5 сутак», – распавёў прэс-цэнтру Харты'97 Юры Істомін.

У Істоміна няма сумненняў – затрималі яго з калегамі выключна з прычыны іх намеру ўдзельнічыць у «Еўрапейскім Маршы». Апазіцыянеры распаўсюджвалі ў Гародні інфармацыю пра Марш і зьбіраліся 14 кастрычніка ехаць у Менск.

Паслья суда Істоміна, Сазонава і Слуцкага пасадзілі ў адну камеру. І яны адразу ж абвясцілі галадоўку пратэсту.

«Да нас начало хадзіць начальніца – з прокуратуры, РАУС... Пыталіся, чаму мы галадаем. Урэшце, дазволілі нам перадачу ў турму мінеральны вады», – распавядае Істомін.

Пра 12 дзён галадоўкі (амаль запар два тэрміны – 5 і 7 сутак) палітык распавядае больш як съціпла. «Мне было ня так цяжка, усё-ткі я ўжо пра-

водзіў палітычную галадоўку ў 15 сутак, а вось хлопцам было цяжэй...», – гаворыць Істомін.

Па словаҳ палітыка, самым цяжкім у ізялятары была нават не галадоўка, а страшны холад. «Пры галадоўцы тэмпература цела ніжэйшая, і пераносіць холад у ізялятары было вельмі цяжка», – распавядае Юры.

Урэшце, галадоўшчыкі дамагліся ад кіраўніцтва ізялятару адной важнай саступкі – трэ разы ў дзень ім прыносялі ў камеру кіпень. Можна было сагрэцца гарачай гарбатай...

Увогуле, Юры Істомін зазначыў цікавую дэталь. У будні ў гарадзенскім ізялятары сядзелі ў асноўным толькі апазіцыянеры, арыштаваныя за «Еўрапейскі Марш». «На выходныя прывозілі сапраўдных дэбашыраў і хуліганаў – але яны сядзелі толькі суткі і абыходзіліся штрафамі. А так – у пайпарожнікі ізялятары сядзелі толькі апазіцыянеры. Калі Сазонава і Слуцкага вызвалілі, мяне перавялі ў іншую камеру – я даседжваў тэрмін ужо з актывістам Партыі БНФ Міколам Лемяноўскім і рэдактарам часопісу "Magazyn Polski na uchodziastwie" Ігарам Банцэрэм...», – распавёў Юры Істомін.

За парушэнне моўных правілаў – пакаранье

24 кастрычніка Палата Прадстаўнікоў РБ прыняла ў першым чытанні Закон «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі». Міністр адукцыі Аляксандар Радзькоў, выступаючы па-беларуску, патлумачыў дэпутатам, што закон неабходны перадусім дзеля таго, каб пазыбгнучь існуючага цяпер разнабою, унесыці яснасць у пытанні беларускай мовы.

Свой выступ Радзькоў закончыў наступным чынам: «Эты закон стане дзейным сродкам спынення практикі непрадуманага і, па сутнасці, супрацьзаконнага ўжывання ў першыёдыцаў так званай "тарашкевіцы".

Старшыня парламенцкай камісіі па адукцыі Уладзімер Здановіч патлумачыў сваім калегам, чаму метазгодна прыняць закон, а не пастанову ўраду: «Закон прадугледжвае пакаранье за парушэнне моўных правілаў. А без пакарання ўсё будзе, як цяпер. Эта не палітыка, эта юрыдычная адказнасць».

Непасрэдныя змены ў правапісе будуць аблімаркоўца падчас другога чытання. Цікава, што камісія, напрыклад, прапаноўвае пісаць з вялікай літары ня толькі слова «прэзідэнт», але і «прем'єр-міністр», «міністр».

«Дзяды». Менск, 30 кастрычніка 2007

У памяць ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў

30 кастрычніка па ўсёй Беларусі актывісты дэмагратычных партый і грамадзкіх арганізацый, а таксама праваабаронцы правялі на месцах масавых расстрэлаў часоў сталінскіх рэпрэсіяў акцыі памяці, прымеркаваныя да 70-х угодкаў сталінскага тэрору 1937 году. У Менску (на здымку) шэсьць прайшло па цэнтру гораду да знакамітых Курапатаў.

У Віцебску з самага пачатку за прысутнымі назіралі супрацоўнікі праваахоўных органаў. На месцы масавых расстрэлаў ва ўрочышчы Палія быў усталяваны крыж, дэмагратычныя актыўісты трымалі ў руках нацыянальную бел-чырвону-белую сімволіку. Праз нейкі час былі затрыманыя ўсе ўдзельнікі «несанкцыянаванага мерапрыемства – каля 25 чалавек.